

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

SZERKESZTŐSÉG,

hova a lap szellemi részét illető
minden küldemény intézendő:
Füvészkert-utca 1079.

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven.

Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések
díja: 100 szögig 1 frt; 200 szögig 2 frt; a másodszeri hirdetésnél
100 szögig 80 kr; harmadiknál 70 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

KIADÓ HIVATAL,

hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó
minden küldemény intézendő:
Főiskola, háznagyi hivatal.

Tartalom. Az elkeresztelési vita a képviselőházban. Dr. Kovács Sándor. — Tárcza. A tiszántúli ref. egyházkerületnek egy elfeledett püspöke. S. Szabó József. — Kálvin mint prédikátor. Balogh Ferencz. — Iskolaügy. Adatok a debreczeni ev. ref. főiskolai tápintézetéről. Elek Lajos. — Közügyeink. Búcsú-, hála- és örömmünnep Felső-Bányán. Nagy Elek. — Protestáns egyházi ünnepély Lippán. Fogarasi Bálint. — Nekrológ. Szügyi Dániel. Kálmán Farkastól. — Irodalom. — Különfélék.

Az elkeresztelési vita a képviselőházban.

II.

Mult alkalommal a képviselőházi vitának azon részével foglalkoztunk, mely magára a törvényre, annak alapelveire s ennek további változatlan fentartására vonatkozott; ma pedig azon részét vesszük figyelembe, mely a vallás- és közokt. miniszternek febr. 26-iki — lapunk ápr. 15-iki számában egész terjedelmében közölt — rendeletét érinté.

A miniszteri rendelet ugyanis — a törvényesség szempontjából lett megtámadva. Ezen vád már a tárgyalás előtt terhes felhőként tornyosult a miniszter feje fölött. — „Az alkotmány integritásának megsértéséről“ szóló vád — rémülettel tölté el a gyengébb szívűeket! A vész felhők azonban az országgyűlési tárgyalások folyama alatt, mindnyájunk szerencséjére, jótékony csendes eső képében oszlak szét. A miniszteri rendeletben alkotmányértést ma már talán senki se lát; ebbeli „aggályaink“ teljesen eloszlattva lettek.

Világos ugyanis, hogy a végrehajtó hatalomnak joga van a szentesített törvények végrehajtásáról gondoskodni. Ilyen törvény az 1868. LIII. t. cz. is, mely a törvényesen bevett keresztyén vallásfelekezetek viszonzóságáról rendelkezik, miután országos törvényeink által az általános vallásszabadság még eddig nincs behozva. A miniszter a szentesített törvény alapelvét, mely egyrészt az állam és a

vallásfelekezetek, másrészt a vallásfelekezeteknek egymás közt annyira szükséges békéjét biztosítani alkalmas, s melyről szépen lett mondva, hogy „ez az állam becikkelyezett morálja“ — az életben meghiusítottatni nem engedhetette. Ha ezt engedi, vétkes mulasztást követ vala el.

A febr. 26-iki rendelet tehát természetes folyománya az 1868. LIII. t. cz. 12. §-ának. A ki a törvényt fentartani akarja s nem megváltoztatni, — a miniszter pedig törvényesen uást nem akarhatott, — annak a miniszter rendeletét a törvénytől összhangban levőnek kell tekintenie. Nem ellenkezik az a kihágásokról szóló büntető törvénykönyvünk 53. §-val sem: mert míg ez a más vallásfelekezetbe fölvetelt bünteti, addig a miniszter ezt megelőzi. De nem sérti e rendelet az 1878. V. és az 1827. XXIII. t. cikkek azon rendelkezéseit sem, melyek az anyakönyvek kiadására illetékes és jogosított egyénekről szólnak, mert a miniszter, a kinek kötelessége volt az anyakönyvek vezetését az 1868. 53. t. cz. 12. §. szellemével összhangzásba hozni, ekkép tehát a törvényellenes gyakorlatot meggátolni — mást nem enunciólhatott, mint azt, hogy e tekintetben a két lelkes közül csak az az illetékes és jogosított, a kinek vallásához az illető a törvény értelmében tartozik.

Mindenik miniszternek joga van a végrehajtás körében, az ellenszegülőkkel szemben külön kihágást állapítani meg — az 1879. évi XL. t. cz. 1. §. értelmé szerint. Tehát statuálhat illet a vallás- és közoktatásügyi miniszter is. Az anyakönyvek vezetését vallási dolognak, kiválóan egyházi funkciónak tartani különben sem lehet. Törvényeink, kir. resolúciók, helytartótanácsi és miniszteri rendeletek foglalkoztak ezeknek miként vezetésével egész napjainkig, mindannyiszor vallásügyi rendészeti szempontból. Ha ezen rendelkezések törvényességét eddig senki sem vonta kétségbe, bizony ezen intézkedési jogot a jelen

kormánytól sem lehet megvonni, kivált miután a miniszterrendelet tartalma törvényeinkkel teljesen összhangban van.

A min. rendelet ellen, kibocsátása előtt, hitelvi akadály nem hozatott fel, kibocsátása után pedig a püspöki kar azt, habár ideiglenesen, elfogadhatónak találta, s végrehajtási útasítással ellátva adta ki az alsó papságnak. A miniszter tehát csak általánosítani akarta rendeletében a kivonatok átküldése körül a legtöbb egyházmegyében különben is divó gyakorlatot. Midőn tehát a törvény szellemével megegyező gyakorlatot a miniszter generalisálni akarja, s a törvény megszegőivel szemben rendeleti úton intézkedik: ebben ugyan „anarchiát” csak azok láthatnak, a kik — eléggé jellemzőleg! — a törvény és a miniszteri rendeletnek ellenszegülők eljárásában — a valódi anarchiát felfedezni szándékosan nem akarják.

De a rendelet kibocsátása még indokolt és szükséges is volt; mert százakra menő panaszok voltak a miniszter kezében. Az elkeresztelések körül nyilvánosan s csaknem vetélkedve üzött visszaélések miatt az egyházkerületek s a konventek gyűlésein a vihar már-már kitörőfélben volt. A kormány tekintélye sokfelől már kétségbe vonatott, s ha a miniszter a törvénynek érvényt nem szerez: erőtlenségéről a világ előtt bizonyosságot szolgáltat, a törvény és a törvényhozás méltóságát aláássa s valójában érdemet szerez rá, hogy a miniszteri felelősség alapján vád alá helyeztessék. Bizonyos ironiával a miniszter rendelkezése ellen fel lett hozva még az is, hogy nem szabad soha kételyben lenni valamely rendelet jogalapja iránt. De az igazságügy-miniszter igen találóan kérdezte az érdekeltektől, hogy tulajdonképen kiknek a kételyéről is lehet szó: a kormányéről, vagy az ellenkező nézetten levők kételyéről? Hova jutna a kormány, ha ezek kételyét tartaná szabályozónak! Mi pedig — szolt minisztertársairól a ház zajos derűltége közt — a rendelet törvényességében sohase kétkedtünk.

De nem időzünk tovább a vita ismertetésénél; pedig hálás témául kínálkoznának még: a polgári anyakönyvezés, a szülők u. n. természetes jogának hangzatos elmélete, az általános vallásszabadság, a polgári házasság, a Rómával fenforgó nem csak hitelvi, hanem egyházkormányzati tekintetben is igen szoros viszonynak az államérdek szempontjából elbírálása és más egyházpolitikai tekintetben fontos kérdések. Az idő azonban rohanva halad fölöttünk s nem vár reánk. Hiszszük azonban, hogy alkalmas időben ezekre még visszatérhetünk. **Dr. Kovács Sándor.**

Tárcza.

A tiszántúli ref. egyházkerületnek egy elfeledett püspöke.

„A magyarországi ev. ref. egyház Egyetemes Névtára”, melyet még az 1886-ik évre szerkesztett

Tóth Sámuel konventi jegyző, s fájdalom, azóta nem folytatott, — nálunk eddig még páratlanul álló s minden hiányai mellett is megbecsülhetetlen munka. Miután a magyarországi ev. ref. egyházaknak és iskoláknak nemcsak jelenlegi állapotát igyekszik, többé-kevésbé hiteles adatok alapján, feltüntetni, hanem vázlatosan, nagy vonásokban a lezajlott multra is visszatekint, ez oldaláról már nemcsak szoroson a statisztikust, hanem az egyháztörténettel foglalkozó egyéneket is érdekli. — És mert ez minden egyházban feltalálható, s így a lelkész más idevágó könyvek hiánya és távolsága miatt rendszerint ezt használja fel, már csak ezért is kívánatos volna, hogy mutakozó hibái lehető legkevesebbre redukáltassanak s vele és általa egy megbízható könyv jusson a lelkészek kezébe. Fáradhatatlan és nagy türelmű szerkesztőjét egyesek már több hibák javítására s több hiányok pótlására figyelmeztették, melyeket ő bizonyára megjegyzett magának, hogy azok szerint járjon el egy újabb kiadásnál, mire a jó Isten minél előbb segítse is el.

A javítandó hibák, a pótolni való hiányok azonban még mindig nincsenek kimerítve és pedig nemcsak a jelen idő szövevényes, téveteg statisztikájában mutatkoznak azok, hanem a multról regélő krónika is meg-megdöcöczen néhol, itt-ott kitöltetlen ür támad, vagy ha a hézag — látszólag — ki van is egyenlítve, az iminnen-amonnan előkerülő történeti adatok a hézagöltés munkáját helytelennek declarálják. Ime egy példa.

Az Egyetemes Névtár azt mondja, hogy Monai János, ecsedi lelkész után 1604—1613-ig Hodászi Lukács debreczeni lelkész lett a tiszántúli kerület püspöke. — Búvárlásaim közben a Magyar Történelmi Tár VII-ik kötetében (66—67. l.) Bocskay István erdélyi fejedelemnek egy levelére akadtam, mely Szerencs várából az 1605-ik év márczius 20-ik napjáról van keltezve s a címe ez: Reverendissimo domino Luca Vadas, ecclesiarum cis Tybiscanarum superintendenti et ecclesiae Ecsediensis pastoris dignissimo et vigilantissimo stb. . .

E szerint Vadas Lukács, ecsedi papnak is helyet kell juttatnunk a tiszántúli kerület püspökei sorában Monai János és Hodászi Lukács között. Level m, melyben a fejedelem a magyarországi harcokról és dolgokról tudósítja Vadast, s egyúttal az ő felvett ügyének jómóddal való forgatására és kívánt eventusának juttatására kéri, természetesen püspökségének idejéről nem szól, annak kikutatását a tudós Szerkesztő úr industriájára bízom.

Naprágý.

S. Szabó József.

A szerkesztőség közölvén velem a fentebbi cikket, sietek annak főtárgyára vonatkozólag, hogy t. i. Vadas Lukács ecsedi lelkész lehetett-e a tiszántúli egyházkerület püspöke? nézetemet előadni.

A tiszántúli egyházkerület legrégebb jegyzőkönyvének 605. lapján magának Hodászi Lukácsnak kezeírásával ez van bejegyezve: Ego Lucas Hodász pastor ecclesiae ecsediensis totius ecclesiae suffragio fui electus in seniore generalem: Anno 1604 febr. 22. a csengeri zsinaton. És hogy Hodászi Lukácsnak ezen bejegyzése csakugyan kétségtelen, hogy ő akkor superintendenssé megválasztatott, ezt bizonyítja ugyancsak a tiszántúli egyházker. levéltárában eredetiben levő, 1608 július 26-án Gyulafehérvárt kelt azon diploma, melyben ez foglaltatik: „Nos Gabriel Báthori dei gratia princeps

Transsylvaniae etc. Quod posteaquam reverendi viri domini pastores ecclesiarum cistybiscanarum in Hungaria existentium in generali ipsorum Synodo Csengerini Anno domini millesimo sexcentesimo quarto, in Comitatu Szatmariensi habita communibus suffragiis et unanimi consensu honorabilem Virum dominum Lucam Hodászy pastorem tunc ecclesiae ecsediensis, ad obeundum munus superintendens elegissent etc.“ Tehát az 1604-ben a csengeri zsinatban megválasztott Hodászi Lukács Superintendens és annak minden törvényes utódait, Bátori István ezen diplomában hivatalukban ünnepélyesen megerősíti s őket kitűnő hatósággal vagy hatalommal ruházta fel, például: zsinatok tartására, templomok építtetésére, üres plebániák betöltésére, házassági ügyek ellátására, a spirituale forumra, laikusok papok elleni panaszának megvizsgálására stb.

Tehát az már ezekből kétségtelen, hogy 1604 febr. 22-től 1608 július 26-ig más nem volt a superintendens, mint Hodászi Lukács.

Az is kétségtelenül bebizonyítható, hogy Hodászi Lukács egészen haláláig, 1613 május 15-ig, mint superintendens és debreczeni lelkész működött. Utódjául az 1614 jan. 19. és 20-án Nagy-Károlyban tartott generalis zsinaton választott meg Melotai Nyilas István volt debreczeni tanár, akkor szatmári lelkész, de a ki csak 5 évig viselte e hivatalt, mert a tiszántúli egyházker. levéltárban levő legrégebb jegyzőkönyvben foglalt bejegyzés szerint (626 lap): Anno 1618. 24 die junii Stephanus Melotanus Pastor p. t. Szatmariensis: munus superintendens, quo quinquennium functus fuit resignavit atque Albam Juliam ex voto Serenissimi principis Gabrielis Bethlen transmigravit.

E szerint nincs idő, a midőn Vadas Lukács a tiszántúli egyházker. superintendense lehetett volna.

Kérdezheti aztán ezek után bárki is: miképen történhetik mégis, hogy Bocskai István 1605 márcz. 20. napján levelet intéz Vadas Lukács tiszántúli püspökhöz és ecsedi lelkészhez.

Véleményem szerint itt névcsere forog fenn; Hodászi Lukács helyett vagy olvasási tévesztésből, vagy nyomdai hibából a Magyar Történelmi Tár 2-ik folyam VII-ik kötetébe Vadas név ment be. Mert a tiszántúli egyházkerületnek ilyen nevű superintendense nem volt. Az ott közlött levél tehát Hodászi Lukácshoz volt intézve; minden ismeretes történelmi adat arra mutat.

Azt azonban már sokkal nehezebb pontosan meghatározni, hogy mikor lett ő debreczeni lelkész? 1605 előtt aligha, mert íme 1605 márcz. 20-án Bocskai István még úgy válaszol az ő levelére, mint a ki ecsedi lelkész. Azon följegyzés tehát, mely a debreczeni ref. egyház és tiszántúli egyházkerület levéltárában található, hogy Hodászi Lukács 1602-től fogva volt debreczeni lelkész, biztos alappal épen nem bír.

Tóth Sámuel.

Kálvin mint prédikátor.*)

Mélyen tisztelt közönség!

Az emberi lélek érzelmeinek egyik legszebb, legnemesebb gyermeke: a kegyelet hívott össze minket e helyre. Oly jól esik nekünk, itt hagyva néha-néha e zsbongó hétköznapi vi-

*) Felolvasatott a debreczeni főiskolai hittanszaki önképző Társulat által f. évi nov. 2-án rendezett reformációi ünnepélyen.

lágot, lemerülni a multak tengerébe s ott az emlékezet fénykörében szemlélni a letűnt dolgokat. Szemünkbe ötlenek olykor szomorú sötét képek, melyek mellett borongó lelkünk hallgatva megyen el, nem akarva, hogy megpillantása fájó visszfényt keltsen: felvillannak itt-ott egyes fénypontok, — mint gyöngyszemek a tengerben, — melyek felé már repesve sietünk, felszínre hozzuk s gyönyörködünk benne; dicsekedve mutatjuk fel társaink előtt s féltve őrizzük egész életünkön át. Óh, a történelem nemcsak reális tudomány, az idealismus is részt kér magának belőle!

Ily fénypont előtt állunk ez órában mi is. De nem! Nem fénypont ez, nem is fényvonal, hanem a fényességnek, a ragyogásnak egész rétege, mely kettéhasítja a történetek komor sziklatömegét. Ez a fény, mely egy sugarát most ide röpenté hozzánk, fakasztva lelkesedést s munkálva hit-szilárdságot, ez a fény a lelki szabadság fénye: a mindenféle emberi zsarnokság ellen tiltakozó reformáció!

A mily egyszerűnek, figyelmet alig érdemlőnek látszik külsőleg, époly nagyszerű, világot átható s korszakot alkotó volt jelentőségére nézve azon esemény, midőn az igénytelen barát, Luther Márton, a wittenbergi vártemplom kapujára kifüggeszti 95 tételből álló nyilatkozatát. Megrendítette ez a világot, mert századok várakozó sejtelmeinek, ezerek visszafojtott néma óhajlásainak adott szót az ez a merész föllépés. — Átalakult a világ, megindult a lenyűgözött szellem szabadságháborúja: az élenyiel tölt levegőnek csak egy szikra kell s lángba borul!

A Németországban fellobbant fény mindenfelé szétküldte sugarait. Dús tenyészetet fakasztott kivált az óriási Alpok kised gyermekének, Helvetiának földjén. Az itt támadt reformátorok között legkimagaslóbb a genfi reformátor, Kálvin János. Elevenítsük meg most az ő emlékezetét, függesztjük szemeinket egyszerű, tisztos alakjára. Bizonyára nem lesz éredekten, ha úgy igyekszem felmutatni őt, mint a reformáció eszméinek hirdetőjét a templomi szószéken, mint prédikátort.

Kálvin, mint korának legnagyobb szellemóriása, az utókor előtt a legmélyebb és legrészletesebb tanulmányok tárgyává lett. Élettörténetével számtalan mű foglalkozik, köztük több kötetre menő hatalmas munkák. Felmutatták egyes különleges művek Kálvint, mint egyházszervezőt, mint hitrendszeralkotót, mint írásmagyarozót; kifejtették egyes hittételeit, különösen híres tanát, a praedestinatiót; világot derítettek a többi nagy reformátorokkal való viszonyára; kimutatták, minő hatással volt ez egyetlen férfinak szelleme a többi országok reformációira . . . stb. S csodálatos, hogy épen azon oldalról tanulmányozták legkevésbé, a melyben nyilatkozott legközvetlenebbül a nagy reformátor elméje s rengeteg ismeretkincse: t. i. prédikatori működéséről. Luther és Kálvin, a kik oly annyira különbözők voltak egymástól, mint prédikátorok hasonló sorsban részesültek. Mindketten sokat prédikáltak s jelentékeny beszédgyűjteményeket hagytak hátra. De e beszédek a következő nemzedékek előtt mind kevesebb figyelemben részesültek, s lassanként feledésbe mentek, úgy hogy a két vezérreformátor — mint prédikátorok — csaknem ismeretlenek lettek. Kisebb értekezések fejtegették ugyan e témákat (pl. Sayous, Bindemann), de valódi, nagyszabású forrástanulmányok csak ebben és a mult évtizedben történtek e tárgyban. S itt érdekes tünemény állott elő. A német reformátornak, mint prédikátornak, legelső mély tanulmányozója a francia Granier (1878.), (Essai sur la prédication de Luther); a francia

reformátor prédikátori működésének pedig első szakszerű kutatója a német Krauss (1884. Calvin als Prediger). A francia protestánsok mindinkább érezték annak szükségét, hogy nagy űsük ebből a szempontból is hozzá méltóan tanulmányoztassék. Külföldről hangzó nyilatkozatok is többször megróvták a francziákat, hogy nem igyekeznek minden oldaláról megösmerni e lángszellemet, büszkeségüket. Ritschl, a nagy német theologus, kinek elhunytát nem rég siratta meg a protestáns tudományos világ — egy ízben egy nála tisztelgő montaubani hitanhallgató előtt világosan kifejezte e nézetet.¹⁾ A francziák

¹⁾ „Csodálkozom, hogy önök, francia protestánsok, oly ke-

tehat ezektől sürgettetve, új tanulmányokat tettek, s ma már Kálvin minden szempontból meglehetősen tiszta világításban áll a történelem előtt. Több munka jelent meg Kálvin prédikációiról s e művek közt legjelentékenyebb s legújabb a Watier Alberté, mely a mult év elején jelent meg.²⁾

Balogh Ferencz,
4. th.

(Folyt. köv.)

vessé foglalkoznak nagy theologusokkal, ki egyik legnagyobb hittudósa a történelemnek!“ Revue Théologique 1889. évf. 186 l.
²⁾ Calvin prédicateur. Etude par Alb. Watier.

Iskolaügy.

Adatok a debreczeni ev. ref. főiskolai tápintézetéről.

(Folytatás.)

III.

A folyó 1890—91-iki tanévre vonatkozó adatok a következők:

1. Tápintézeti tagok létszáma 1890. okt. 10-én, az alapszabály szerint felvehető számának párhuzamos feltüntetésével:

T a n s z a k	Ingyenes		20 frtot fizető		40 frtot fizető		70 frtot fizető		Ö s s z e s e n	
	tényleg	alapszabály szerint	tényleg	alapszabály szerint	tényleg	alapszabály szerint	tényleg	alapszabály szerint	tényleg	alapszabály szerint
Akadémia	10	8	18	18	37	38	18	22	83	86
Gymnasium	12	8	21	18	44	42	90	83	167	151
Tanító képezde	8	8	16	16	28	29	3	10	55	63
Összesen	30	24	55	52	109	109	111	115	305	300

Ezen kimutatásból láthatólag az alapszabály szerint fölvehető és a tényleg fölvettek létszáma között a következő különbség mutatkozik:

a) Akadémián. Ingyenesek száma 8 helyett 10. E különbség onnan van, mert a szénior és egy esküdt, — kik az alapszabály szerint a 300 tápintézeti tagon felül, hivataluknál fogva, díjfizetés nélkül tagjai a tápintézetnek, — beszámított a tényleges létszámba. Negyven forintot fizetők száma 38 helyett 37. Ez a különbség onnan van, mert egy fölvetett tanuló nem rendezte még ügyét a háznagyi hivatalnál. Hetven forintot fizetők száma 22 helyett 18, mert több tanuló nem jelentkezett a fölvétele.

b) Gymnasiumban. Ingyenesek száma 8 helyett 12. A 4 számfölötti közül hármát főt. Püspök úr vett föl az egyházkerületi közgyűlés utólagos jóváhagyása reményében. Egy tanuló pedig azon alapon vétetett föl, mert az alapszabály szerint rendelkezésre álló kedvezményes helyek közül 1 húsz forintos, és 2 negyven forintos helyet nem töltött be a gymnasiumi tanárkar, szeme előtt tartván az 1890. évi 148-ik számú egyházkerületi végzést, melyszerint a megszabott számaránytól való eltérés azon esetben jóváhagyatik, ha amaz arányszámokon alapuló költségvetés, a fölmerülő eltérés által, a főiskolai pénztárra nézve kedvezőtlenebbé nem válik. Húsz forintot fizetők száma 18 helyett 21. A tanárkar csak 17 húsz forintos helyet töltött be, egyet pedig üresen hagyott. Négy tanuló

főt. Püspök úr vett föl az alapszabályban megszabott létszámon felül a főt. Egyházkerület utólagos jóváhagyása reményében. Negyven frtot fizetők száma 42 helyett 44. A tanárkar csak 40 negyven frtos helyet töltött be, kettőt pedig üresen hagyott. Négy tanuló főt. Püspök úr vett föl az alapszabályban megszabott létszámon felül, a főt. Egyházkerület utólagos jóváhagyása reményében. Hetven frtot fizetők száma 83 helyett 90. Ezen — főként pénzügyi tekintetben — kedvező eltérésnek az oka a tápintézeti alapszabályok 26-ik §-ában található, mely kimondja, hogy: „ha valamelyik tanszakon nem lenne a szabályzat szerint annyi tanuló, a hány tápintézeti hely részére meg van állapítva, az ilyen helyek azonnal és azon évre a többi tanszakok rendelkezésére bocsátandók“.

c) Tanító képezdén. Negyven forintot fizetők száma 29 helyett 28. Ez a különbség onnan van, mert egy fölvetett tanuló nem rendezte még ügyét a háznagyi hivatalnál. Hetven forintot fizetők száma 10 helyett 3, mert több tanuló nem jelentkezett fölvétele.

Mindezen különbségek azt eszközlik, hogy a tápintézeti tagok összes létszáma az alapszabályokban megszabott 300, — illetőleg 302 helyett jelenleg 305; a tagok befizetése címén pedig, az alapszabályokban megszabott arányszámok alapján a költségvetésbe fölvetett 13,450 frt helyett 13,230 frtnyi bevétel remélhető, ha t. i. a jelenlegi létszám év végéig változatlanul megmaradna.

A pénzügyi eredményt ugyanis a következő táblázat mutatja:

T a n s z a k	Ingyenesek		20 frtot fizetők		40 frtot fizetők		70 frtot fizetők		Ö s s z e s e n	
	száma	pótdíja	száma	pótdíja frt	száma	pótdíja frt	száma	pótdíja frt	létszám	pótdíj frt
I. Az alapszabály szerint.										
Akadémia	8	—	18	360	38	1520	22	1540	86	3420
Gymnasium	8	—	18	360	42	1680	83	5810	151	7850
Képezde	8	—	16	320	29	1160	10	700	63	2180
Együtt	24	—	52	1040	109	4360	115	8050	300	13,450
II. Az 1890. okt. 10-iki tényleges állapot szerint.										
Akadémia	10	—	18	360	37	1480	18	1260	83	3100
Gymnasium	12	—	21	420	44	1760	90	6300	167	8480
Képezde	8	—	16	320	28	1120	3	210	55	1650
Együtt	30	—	55	1100	109	4360	111	7770	305	13,230

Látható ezen táblázatból, hogy míg az akadémián az alapszabály értelmében a költségvetésbe fölvev 3420 frtnyi összeg helyett 3100 frtnak, tehát 320 frttal kisebb összegnek, — míg továbbá a tanítóképezdén az előirányzott 2180 forint helyett 1650 frtnak, tehát 530 frttal kisebb összegnek befizetése remélhető a tápintézeti tagoktól: addig a gymnasiumban

az előirányzott 7850 frt helyett 8480 frtnak, tehát 630 frttal nagyobb összegnek befizetése remélhető a tápintézeti tagoktól.

Közli

Elek Lajos,
tápint. biz. elnök.

(Vége köv.)

Közügyeink.

Búcsú-, hála- és örömnép Felső-Bányán.

(Vége.)

Ezek után már itt kellene felsorolnom, — mondá tovább a gyülekezet történetét felolvasó helyi lelkész, — azon az egyház iránti szeretetet tettekben is kimutató hitrokonainkat, kik szíves adományaikkal elősegítették e szenthelynek felépítését. Egyenként mind ezt nem teszem, — nevék egyházunknak e czélra szánt könyvében úgyis fel vannak írva, megörökítve a késő utódoknak is: nem tehetem mégis, hogy elhallgassam azt a b. e. Bartha Józsefet, ki emelkedett gondolkodásában több mint 2000 frt értékű vagyonának örökösévé a templomépítési alapot tevő; nem hallgathatom el azt a b. e. Sinka Miklóst, kinek hagyománya 9 év alatt körülbelül 1000 frtot jövedelmezett, s a hagyomány ingatlanban és bányarészvényben évenként több mint 100 frt tiszta hasznot ad, s mely kegyes hagyomány lehetővé tette ama gyönyörű kiállítású orgona beállítását, melynek uost gyors, sebes, majd szelid, enyhe hangjai emelnek Istenhez... Az 1888-ik év tavaszán — miután a régi romot földig lerontottuk — Matolcsi Lajos nagybányai városi mérnöknek dicséretére való terve után, hozzá fogtunk a templomépítéshez s ma már fel van épülve e templom híveinknek minden megterhelhetése nélkül. A ki magában buzgóságot, tehetséget érzett, meghozta áldozatát önként, tudván, hogy a jókedvű adakozót szereti az Isten.

Ezekben ismertetem röviden e templomépítés történetét. Láttuk, hogy az egyházunk iránti szeretet tüze nem aludt ki gyülekezetünk tagjaiból, s habár vannak számosan, kik az egyházi terhet parányi részben sem kívánják hordozni, egye-

seknek buzgósága, lelkesedése, mint egyházunknak fennállását biztosította, úgy az teremtette meg e templomot is.

S ez ünnepélyes órában egy biztató sugár ragyog lelki szemeim előtt. Ugy látom, azt tapasztalom, hogy itt ezen egyházban csak kölcsönös bizalomra van szükség. S ha az a nemes tulajdonság, mely eddig egyházunk emelkedett gondolkodású tagjaiban megvolt, tovább is élni fog: egyházunk nem csak állani fog, de a jövőben mindinkább virágozand. Hallunk nem egyszer baljósokat! De ne csináljunk magunknak rémképeket. Az az Ur, ki egykor Illyést holló által táplálta; ki hajdan a Mózes vezérlete alatti népnek vizet fakasztott a kősziklából; az az Ur, ki eddig e város lakóinak kenyeret adott a kövekből, elvezeti ezután is ennek fiait a nemes érc helyére. Nézzünk azért a jövőbe reménnyel, Istenbe vetett bizodalommal. Szeressük egyházunkat, mint dajkáló édes anyánkat, látogassuk gyakorta szentházát és buzduljunk fel az itt hallottak megértésére, azoknak cselekvésére. A nagy Istennek kegyelme áldjon meg mindnyájunkat!

Eme szívből jött, szívekhez szóló szavak elhangzása után ismét felzengett a chorus éneke, melynek végeztével alantírott keresztelt egy fi- és egy leánygyermeket. Majd a XXXIII-ik zsolt. 1. v. elénekeltetvén, nagy t. Hajdú Zsigmond lelkész társasággal és ágendázás után t. Hajdú Zsigmond lelkész társasággal osztotta ki az úrvacsoráját a nagyszámú fi- és nőközönségnek. Végeztetve a CXXII-ik zsolt. 3. versének éneklése után, a helybeli segédlelkész Magos Ferencz szószéki szép imádsága zárta be a lélekemelő ünnepélyt.

Hiányos lenne ismertetésem, ha elhallgatnám, hogy a történeti nevezetességű napon, előre elrendezett közebed asztala mellé ültünk a fenyő ágakkal festőileg díszített városházának nagytermében, talán másfélszázan.

Mindenkit meghatott e közebeden, s a felebaráti szere-

tetnek a külön felekezeti szíveket összébbforrasztó tüzet áldásosan szította, a Gergely Károly történeti elbeszélésű toasztja, melyben felemlíté, hogy a felső-bányai városi tisztikar, kormányzó testület, még a sötét emlékü messzemultban is, meleg érdeklődéssel rokonszenvet, embertestvéri pártfogást tanúsított az itteni még akkor kevés számú reformátusság iránt. Mert midőn 1691-be Károlyi királyi biztos a végett küldetett ki, hogy a reformátusoknak mutasson valamely félreeső helyen templomhelyet: a nagyérdemű előljárók sok meredek helyeket összejártak a főúrral s midőn már fáradni látták, tértek a piac közelébe, s a mostani, de már ócska templom helyén megállva, kérdték: Méltóságos úr! menjünk-e még tovább, vagy jó lesz itt is? És a fáradt főúr helybenhagyását nyilvánította. E képet aztán alkalmazta a mostani előljárókra stb. Majd Miskolezi, nagybányai ügyvéd toasztja nézett vissza a multba s megemlítvén, miszerint 1480 körül Mátyás király, a felső-bányaiak gyönyörű hangú orgonáját elvitette egy gazdag alföldi városba, hogy a ma felszentelt díszes templom felépítésének érdeméből egy főrészt Kerkápolyi emlékére hárítson, mondá: hogy eljött annak idejében a miniszter megnézni a felső-bányai reformátusok orgonáját, és annak bús hangja oly szánakozásra indította, hogy haza menvén, kiutalványozta a 15 ezer forintot.

Továbbá érdemes feljegyzésre, hogy Dombi Lajos békésgyulai lelkész, mint egykori felső-bányai káplán, a leghálásabb meleg érzellemmel emlékezett meg volt főnökéről, Czelder Mártonról, kit oly sokan félreismertek, balul ítélték, s indítványozta, hogy a felső-bányai ref. szegény iskolás gyermekek javára gyűjtsék pénz, és „Czelder-alapítvány“ czímen kamatoztassák. Voltak, kik nem tudták eltikolni arcukkal, hogy nekik az indítvány nem tetszik, de a nemes jellemű Dombi menvén elől példával, gyült azonnal a magasztos czélra 79 frt. E jelenet is szép elégtétel annak a Czelder emlékének, kiről még a káplánok is elítélőleg szoktak nyilatkozni.

Vegyük továbbá figyelembe, hogy a nap öröme, estvére a fiatalság táczmúltságában tört ki, de a mely nem tört, hanem épített, mert minden tekintetben szépen sikerült. Felekezeti különbség nélkül mind a polgári, mind a hivatali osztály részt vett benne. 135 frt jövedelemből a költség leszámítottván, lett a tiszta haszon 81 frt 50 kr. Felülfizettek: Gábor József 3 frt, Dicsőfi József, Dombi Lajos 1—1 frt, Berksz Lajos 1 frtot, Háder Ferencz 50 krt. Fogadják érette köszönetünket. Azt hiszem, tárgyyszerűleg tesztek az igazság érdekében, ha ide írom legvégső pontul, hogy mióta Felső- és Nagy-Bányát közelebről ismergetem, azt tapasztalom, hogy mindkét városban a különféle felekezetű polgárok rangkülönbség nélkül testvéries viszony szálaival összeköttetve tűnnek fel egyes alkalmakkor. De a fenkölt gondolkodású nagy-bányai lutherános lelkészen kívül egyetlenegy más vallású lelkipásztort sem lehet a társaságokban látni.

Most már Felső-Bánya, Isten veled, áldjon meg az ég, legyen kőfalaid közt és tornyaidban szép békesség; virágozzál te is régi gyülekezet prot. anyaszentegyházunk dicsőségére, Atya, Fiú, Szentlélek Istenünk tiszteletére, mind az idők végeig!!

Kis-Palád.

Nagy Elek,
ev. reform. lelkész.

Protestáns egyházi ünnepély Lippán.

Szívet megindító, lelket fölemelő ünnepély színhelye volt novemberhó 23-án hazánk déli vidékének egyik városa, Lippa. A magyarországi ev. ref. konvent jelentékeny anyagi támogatásával felállítatván ugyanis a radna-lippai ev. ref. körlelkész, úgyszintén a Radnán és Lippán lakó ev. ref. ág. hitvallású protestáns testvérek buzgósága folytán megalakulván a radna-lippai magyar protestáns egyház: a mindkettőnek vezetésével megbízott lelkésznek hivatalába való beiktatása említett napon ment végbe a polgári iskola dísztermében tartott ünnepélyes istenitiszteleten. Az ünnepélyes istenitisztelet lefolyása következő volt.

Délelőtt 9 órára volt kitűzve az ünnepély kezdete, s ezen idő előtt már jóval díszes közönség töltötte meg a nevezett helyiséget. Mindjárt 9 óra után lépett a terembe nt. Szél Kálmán, a nagyszalontai egyházmegye esperese, az istenitiszteleten vele együtt fungáló Csák József gyoroki és a helybeli új lelkész, Fogarasi Bálint kíséretében.

A gyülekezeti éneklést Nagy Sándor aradi ev. ref. orgonista-kántor s vallástanár vezette, kísérvén azt a m.-radnai Ferenczrendűek zárdájából kölcsön kért s szívesen adott fishármonikán.

Az istenitisztelet a 37. dicséret eléneklésével vette kezdetét, melyet fennállva énekelt a gyülekezet. Midőn édes magyar nyelvünkön felhangzott a „Jövel Szent Lélek Ur Isten“, szinte lehetett észrevenni a jelenlevőkön a mély megilletődést, mely őket elfogá, szinte le lehetett olvasni az arcokról: hát igaz-é, való-é ez . . . Lippán magyar protestáns istenitisztelet? De mindinkább sodorták a lelkeket az ének hangjai s a valódi öröm és igazi lelkesedés ült már akkor az arcokon, midőn megzendült az „Alleluja, Alleluja!“

A fennálló után a 74. dicséret 3 első versét énekelte a gyülekezet, mely után Csák József gyoroki lelkész állott fel az emelvényre s mondá el ünnepélyes néma csendben szépen kidolgozott alkalmi imádságát. A buzgó imádkozás mély visszhangra talált a lelkekben s buzgóság szárnyain emelte azokat az egek Urához.

Csák J. imádságának elhangzása után egy énekvers (233. dics. 3. v.) következett, mire nt. Szél Kálmán esperes úr lépett az emelvényre. Gyönyörű s eszmékben gazdag beszédét Pál apostolnak a korinthusbeliekhez intézett szavaival (1. Kor. 1. 3 kk.) kezdé s a gyülekezet buzdítása s bátorítása s a radna-lippai magy. prot. egyház története előadása után az új lelkészhez fordul, bemutatja őt a híveknek s bátorítja őt, mint Pál apostol Timotheust Krisztus nehéz, de gyönyörűséges igazának hordozására, ezután átadván neki egy díszkötésű bibliát s a lelkészi hivatal pecsétjét, beiktatja őt hivatalába. Vajha beszéde egész terjedelmében megjelenhetne e lap hasábjain! — (Kérem beküldését; teljes örömmel közlöm. Szerk.)

Bevégezvén nt. Szél Kálmán úr beszédét, a gyülekezet énekelte a 74. dics. 6. versét. Az éneklés megszűntével Fogarasi Bálint ev. ref. körlelkész s a radna-lippai magyar protestáns egyház lelkipásztora tartotta meg Máté 9, 36—38 alapján beköszönő egyházi beszédét. A bevezetés 3 képben tüntette fel a lippai prot. egyház 300 év előtti virágzó állapotát, hosszú síri álmát es mostani feléledését. Megkönyörült Jézus rajta is, mint amaz evangyéliomi sokaságon, melyről a szent lelkében szó van s most is szólott tanítványaihoz: „kérjétek az aratásnak Urát, hogy bocsássa ki az aratókat az ő gabnájának ara-

tására". Az Ur meghallgatta e kérést, felállítvák a munkások, csak a munka megkezdéséhez szükséges jel hiányzik még. Míg ez megadatnék, jertek kereszty., véssük mélyen elménkbe, mi tulajdonképen az a munka, melyet végzendők leszünk s mitől remélhetjük annak sikerültét. E két tárgy körül forgott az elmélkedés. 1) A munka Krisztus tanítványaihoz illő munka a mennyei haza számára, de e mellett a földi haza iránti kötelesség teljesítése is, mert hiszen a gyülekezet zászlójára ez van írva: Isten és haza. 2) A második rész szólott arról, hogy a munka sikerültét remélhetjük Istentől, ki gondot visel azon munkáról, mely vet, hogy az örökkévalóság számára arasson; remélhetjük attól, hogy Krisztus feje e gyülekezetnek is, s ha a fő él, kell, hogy a tagok is éljenek, s végre a munkások buzgalmatól, kitartásától.

Prédikáció után a 235. dics. 3. versét énekelték a hívek, mire nt. Szél Kálmán esperes úr bezáró imádsága jött, melynek szívből fakadó szavai Isten iránt a legmélyebb hálával töltötték el a szíveket, s az ő nevének magasztalására nyitották meg az ajkakat, midőn a megáldás után felhangzott a bezáró ének: „Dicséret, dicsőség, tisztesség és hálaadás, A szentek Urának legyen örök magasztalás!”

Lippa.

(Vége köv.)

Fogarasi Bálint.

Nekrológ.

Szügyi Dániel 1826—1890.

A magyar ref. egyháznak egy régi hűséges szolgáját temettük el nov. 24-én Mező-Túron, ki 42 évig énekelt az Örökkévalónak dicsőségét! Szügyi Dániel, a már kihalóban levő régi kálvinista kántorok tipikus alakja volt ez. Született 1826. decz. 15., Marócsán (Baranyam.) Szügyi József lelkész és Jakab Juliánna szüléitől. Atyja később Kis-Tótfaluba hívatván, alkalma volt számos gyermekeit a nem messze fekvő Német-Bóly mezővároskába egymásután cserébe adogatni, hol azok a német nyelvet elsajátították, mely később Dánielnek is nagy hasznára vált. A gymnasiumot Csurgon és Pápán, a jogot Kecskeméten elvégezvén, 1847. őszén a debreczeni collegiomba ment, 48. tavaszán azonban a bihar-tordaiak hívták ki orgonistául, — honnét néhány hó múlva a honvédek közé állt s végig harcolta a dicsőséges csatákat. Világos után néhány hó múlva a bihariak hívták meg. Honvéd pajtásai visszamentek az alma mater szárnyai alá, ő elhatározta, hogy a kántori pályán marad, — s Biharra költözvén, elkezdett komolyan a zenetudományról foglalkozni, — e végből átdolgozta magyarra Hauptman „Die Natur der Harmonik und Metrik“ című nagy művét, — majd ezután Köhler „Die Klavirunterricht“, — ismét „Systematische Lehrmethode für Clavierspiel und Musik“, — továbbá „Harmonie und Generalbasslehre“ című műveit, — azután Lehmann „Theoretische und Praktische Harmonielehre“ című munkáit dolgozta át. Évek hosszú sorát tölté el e művekkel, melyek 5 vaskos kötetben, tisztán leírva, bekötve, most is meg vannak József fiának birtokában, ki édes atyjától nem csak a könyveket, de a tudományt, a fáradhatlan hű szorgalmat, az igaz lelkesültséget is örökölte! Az említett műveket ugyan már túlszárnyalta a mai kor, de Szügyi Dániel tudta tovább fejleszteni a régit, tanult és tanított folytonosan, még a mult évben is hogy nála voltam, egy felette nehéz fu-

gával vesződött, melyben az illető művész hibát hibára halmozván, aztán a legfelségesebb kibonyolítással vezetett vissza. Biharon 5 évet töltött, 1855-ben a körös-ladányi, félév múlva a hódmező-vásárhelyi egyház ülteté a kántori székbe, honnét 12 év múlva a m.-túriak hívták meg. — Itt működött aztán 22 évig. A kegyelmes Isten erős testtel, vasegészséggel, gyönyörűen zengő hanggal áldotta meg, és ő e tehetségeket valóban az Isten dicsőítésére szentelte, soha csak egy órát se mulasztott, pontban ott ült az orgona előtt, s játszott oly nemes egyszerűséggel, de egyszersmind oly mély zeneismeretre valló hangzatokkal, hogy a ki először hallá, ha nem tudta is, elmondá a nagy Révész Imre ítéletét róla: „szeretném, ha minden kálvinista kántor ilyen lenne!”

A legegyszerűbb énekeket is a legnagyobb műgonddal dolgozta ki, s még a legszegényebb ember temetésén is összhangzatosan énekelteté diákjaival. Túron a temetők mind kocsin mennek, messze lévén a gyászkert, — Szügyit a kocsin 6 diák ülte körül, kettő soprán, kettő alt, kettő tenor, maga volt a bassus; mikor rákezdtek az „En Istenem, benned bízom“ gyönyörű éneket, szívreható volt, a mint zengették, csendesesen haladván. A gymnasiumban az éneket oly alaposan, egyszerűséggel tanítá a maga sajátos egyszerű — s épen azért a gyermek lelkét egészen átölelő — modorában, hogy valóban csodálatra ragadta a vizsgálókat. Voltak neki sajátos, — a mai modern énektanítástól egészen elütő, — nézetei, péld. az éneket csak ének-hanggal lehet tanítani, a hangszer az énektanításnál veszélyes mankó, melyre a gyermek rátámaszkodik, s nem fog önálló énekes lenni stb.

Munkáival, dolgozataival sohse kérkedett, odaadta a gymnasiumnak, — társaságokban sohse vett részt, otthon családjá körében csendesesen munkált, zenélt s néhány jó emberével elbeszélgetett.

Meghalt 64 éves korában, nov. 22. éjfélkor. Temetésén a háznál az általa tanított diák-kar zengett igen szép éneket; meglátszott azonban, hogy nincs köztük a kedves kántor bácsi, ki az uja hegyén hordozta lelkeiket, majd a tanítói dalkör hatalmas quartettje után Turgonyi lelkész társunk, a boldogultnak 25 év óta kedves barátja, mondott egy lélekből eredt evangéliomi imádságot, a templomban pedig — a boldogult végakarata szerint — alólírott predikált, az I. Krón. 25. 1. alapján szólván az ó és új testamentomi, majd a középkori diák — s végre a reformáció által feltámasztott magyar — éneklésről, — a temetőben Füredi tanár úr intézett a boldogult baráti búcsúszavakat, elolvastván végül a dicsőültnek egy szép énekét, melyet a sírhalmok felett oly sok ezerszer elénekelt.

Koporsója mellett állottak kedves gyermekei: Dániel, dévaványai lelkész, József, az apja lelkét örökölt jeles Ásáf, Eleonora, czeplédi orgonaépítő Bakos Károly neje, és a hosszú hónapokon keresztül édes apját oly odaadó szeretettel ápoló kedves Juliánna.

Nyúgodjál már most édes öreg barátom, s énekeld a 24 vénekkel az Örökkévalónak dicsőségét, a mennyei örök hajlékokban.

Kálmán Farkas.

Irodalom.

Keresztyén egyháztörténelem. Első korszak. Az egyház függetlenségének kora, 33—313-ig Kr. u. Második

javított kiadás. Irta Balogh Ferencz, a theologiai akadémia egyik tanára a debreczeni református kollegiumban. I. füzet. Debreczen, Harmathy Pál kiadása. Csáthy Ferencz és társa bizománya. 1890. Ára 80 kr.

Csak néhány héttel ezelőtt volt alkalmunk debreczeni theologiai akadémiánk kitűnő nevű tanára, Balogh Ferencz úr egyháztörténelmi művének utolsó füzetét röviden ismertetni. Most örömmel jelezzük, hogy e nagy mű első füzeteinek első kiadása immár teljesen elfogyott, s főleg a hittanhallgató tanítványok szükségleteire tekintettel, második kiadást kellett azokból rendezni. Az előttünk fekvő füzet, mint a címe is mondja, valóban javított kiadás. Több czikke nevezetesen teljesen át van dolgozva, így pl. a 14. §., mely a pogány tudósok irodalmi harcát s az új platonikusokat ismerteti; továbbá az apostoli atyákról, a hitvédekről, a görög és latin egyházi atyákról szóló egész egyházi irodalmi rész. Új átdolgozásban jelenik meg meg előttünk a gnostikusokról szóló czikk is, s végre a már szintén elfogyott dogmatörténelmi művének illető részét is fölvette a t. szerző úr e füzetében, a 16. utolsó §-ban a hitzikkék történeti fejlődését ismertetvén ezen korszakból. — Értékes azon irodalmi jegyzet, mely a füzet végén a nevezetesebb dogmatörténelem-írók neveit és műveit adja. Örömmel gratulálunk t. tanártársunknak e műve második kiadásban való megjelenéséhez. Szép tünemény ez ebben a mi korunkban, mikor még a tudományos világ is oly kevésbé fejlett érzéket mutat a theologiai művek iránt. E füzet, jó lélekkel mondhatjuk, felhasználja mindama kutatások eredményeit, melyek e korszakot illetőleg a külföld, egyháztörténelmet kutató legnagyobb elméi által végeztettek, le egész napjainkig. Méltó a megszerzésre s a gondos tanulmányozásra.

Az egészségi ismeretek könyve. Középiskolák és magánhasználatra írta Dr. Legányi Gyula, az összes orvosi tudományok tudora és a debreczeni kereskedelmi akadémiának az egészségtan tanára. Debreczen, nyomtatott a város könyvnyomdájában. A hasznos ismeretekkel telt művet már közelebbi számunkban részletesen ismertetni fogjuk.

Különfélék.

Debreczeni főiskola. Főiskolánkban a karácsonyi ellectió f. hó 18-án leend.

Énekes-könyvünk szerkesztésének ügyében újabb mozzanatról értesíthetjük lapunk olvasóit. Megjelent ugyanis Fejes István egyet. énekügyi bizottsági elnök kiadásában Sárospatakon egy füzet következő czímmel: „Elő munkálatok a magyarországi református egyház megújítandó énekes-könyvéhez“. E füzetben a boldogult Nagy Péter erdélyi püspök által kibocsátott 3 füzetből bírálatra alkalmasnak talált darabok foglaltatnak, mely darabok közt végleg elfogadhatónak az „egyetemes énekügyi bizottság“ is igen keveset talált, de a melyek javítást, átalakítást tőrnek, azokat mégis fölvette. E füzet 64 lapra terjed, összesen 34 zsoltárt, 21 dicséretet és éneket foglalván magában. Nagyon szívesen vennők, ha valamely költői lelkű munkatársunk bírálatos ismertetést küldene be hozzánk ez énekekről.

Az elkeresztelési kérdéshez. Szivák Imre határozati ja-

vaslatának második pontja felett, a képviselőházban névszerinti szavazás volt. A szóban levő pont így hangzott: „A ház az 1868. 53. t. czikket, mint a mely egyrészt az állam és vallásfelekezettek, másrészt a vallásfelekezetteknek egymás közt annyira szükséges békéjét biztosítja — módosítani nem kívánja“. Olvasóinkat bizonyára érdekelni fogja, hogy az egyházunkhoz tartozó országos képviselők ezen fontos kérdésben minő álláspontot foglaltak el. Igennel szavaztak: Arany László, Domahidy István, Fabiny Teofil, Gencsy Albert, György Endre, Györy Elek, Hegedűs Sándor, Horváth Ádám, Horváth Lajos, Ivánka Imre, Jókai Mór, Király Ferencz, Kiss Albert, Komjáthy Béla, Körösi Sándor, Kubinyi Árpád, Madarász Imre, Mocsáry Lajos, Mórócz Pál, Münnich Aurél, Perlaky Elek, b. Podmaniczky Frigyes, b. Prónay Dezső, Pulszky Ágost, Széll Ákos, Szilágyi Dezső, Szunyog Szabolcs, Thaly Kálmán, Tisza István, Tisza Kálmán, Vadnay Károly, Vályi Árpád, Várady Gábor, gf. Zay Albert. Nem-mel szavaztak: Csajkos Gyula, Csanády Sándor, Irányi Dániel, Kovács Albert (a pesti ref. theol. akad. tanára). Távol voltak: Eötvös Károly, Gyürky Ábrahám gróf, Haviár Dániel, Illyés Bálint, Isaák Dezső, b. Kaas Ivor, Ónody Géza, Sóvágó Gábor, gf. Tisza Lajos, Tisza László, Uray Imre. A távollevők nevei között sajnálattal látjuk olyanokéit is, a kiktől — ha csak elháríthatatlan akadályaik nem mentik őket, a miket nem tudhatunk — több érdeklődést lehetett reménylenünk.

Lelkészválasztás. A heves-nagykunsági ev. ref. egyházmegyébe kebeleztet tiszaderzsi egyház hívei a mult hó 18-án, közfelkiáltással, nagy lelkesedéssel választották meg lelkészül Gyüre László, előbb kunhegyesi segéd-, egy év óta tiszaderzsi helyettes lelkészt. Öveze őt mindvégig a hívek szeretete s bizalma és minden működésében kísérje Isten áldása!!

Lelkészjelölés. Mult novemberhó 30-án itt Debreczenben a h.-sámsoni lelkészi állomásra 24 pályázó közül betűrend szerint a következők jelöltettek: Bészler Imre vértesi r. lelkész, Kiss Sándor h.-sámsoni h. lelkész, Ladányi Gyula debreczeni, Szűcs László kabai, Zöld József n.-bajomi segédlelkészek. A választás f. hó 21-én leend.

Köszönet. A tiszántúli ev. ref. egyházkerület nagytiszteletű esperesi kara valóban szives készséggel s jóakarattal küldötte meg nekem ama statiszt. adatokat, melyek e nagy egyházkerületünk egyes községei s az egész anyagi erejének megvilágítására oly nagy jelentőségűek. Sajnálatomra később jutottak kezemhez, mintsem hogy a „Protest. Szemle“ idejéig utolsó füzetével befejezett tanulmányomban felhasználhattam volna azokat, de ennek dacára kedves kötelességemnek tartom, hogy a nagytiszteletű esperes és lelkész uraknak itt, a nyilvánosság előtt fejezzem ki igaz köszönetemet s mert a megkezdett munkát, szeretett egyházunk megismertetésének munkáját erőm s tehetségem szerint folytatni kívánom, kérem továbbra is nagybecsű s nélkülözhetlen támogatásukat. Eperjes, 1890. nov. 26. Kiváló tisztelettel Dr. Barth a Béla, jogtanár.

A felső-bányai káplán-tanító javadalmához utólagosan vett értesülésünk szerint ez is oda tartozik: „egy szobából álló lakás fűtéssel az iskolaépületben“.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**